

KRÓLOWA GŁOSEK – ROTACYZM

łac. *rhotacismus* (grec. *rhōtakizein* ‘niewłaściwe użycie litery r’,

Zaburzenie mowy polegające na niewłaściwej artykulacji głoski [r]. Zalicza się je do dyslalii i zgodnie z jej trójczłonowym foniatrycznym objawowym podziałem wyróżnia się:

- rotacyzm właściwy (inaczej deformację, zniekształcenie głoski /r/),
- pararotacyzm (zastępowanie głoski /r/ inną głoską, najczęściej /l/),
- mogirotacyzm (opuszczanie głoski /r/ – ze względów fonetycznych możliwe jest właściwie tylko w nagłosie i wygłosie wyrazu).

W zakresie lambdacyzmu właściwego, ze względu na miejsce realizacji wadliwego dźwięku, można wyodrębnić:

- rotacyzm gardłowy – drgania powstają między tylną ścianą gardła, a nasadą języka (wymowa francuska),
- rotacyzm krtaniowy – wymowa /r/ krtaniowego,
- rotacyzm nosowy – spowodowane niedomknięciem wejścia do jamy nosowej,
- rotacyzm podniebienny – drgania wywołane są zbliżeniem tylnej części języka do podniebienia miękkiego,
- rotacyzm boczny – powietrze podczas wymowy przedostaje się między krawędzią języka, a górnymi dżiasłami,
- rotacyzm policzkowy – podczas wymowy prąd powietrza skierowany jest w stronę policzków powodując ich drgania,

- rotacyzm międzyzębowy – czubek języka podczas drgań wsuwany jest między zęby,
- rotacyzm wargowy – w drgania wprowadzone zostają wargi zbliżone do górnych bądź dolnych siekaczy.

Te wszystkie wadliwe realizacje, biorą się zazwyczaj z tego, iż dana osoba szuka dźwięku, realizując go w niewłaściwy sposób, ale dla niego łatwiejszy do wykonania.

Rotacyzm może być zaburzeniem artykulacji występującym samodzielnie lub być sprzężony z innymi wadami, np. z sygmatyzmem, w szczególności głosek szeregu szumiącego (/sz/, /ż/, /cz/, /dź/) oraz lambdacyzmem /l/. Głoski te charakteryzują się tym samym miejscem artykulacji, dlatego osiągnięcie prawidłowej artykulacji głoski /r/, często wymaga prawidłowej realizacji głoski /l/ oraz głosek szumiących.

Głoska /r/ jest ustna, dźwięczna, półotwarta, przedniojęzykowo-dziąsłowa i twarda.

Podczas prawidłowego wymawiania głoski /r/ boki języka przylegają do górnych zębów i dziąsła, a czubek języka wibruje delikatnie uderzając o wałek dziąsłowy. Więzadła głosowe drgają, wargi są lekko rozchylone, a żuchwa nieco obniżona.

Przyczyny występowania rotacyzmu:

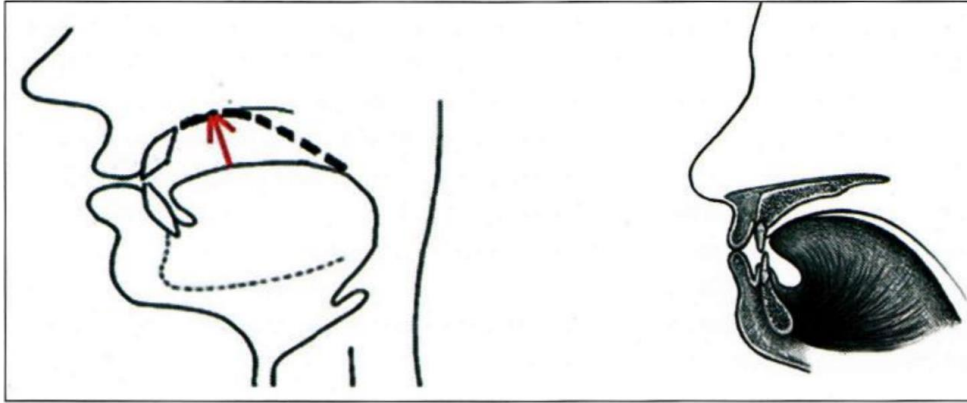
- przerost języka,
- skrócone wędzidełko podjęzykowe,
- brak pionizacji języka,
- podniebienie gotyckie,
- nieprawidłowa wymowa głoski /r/ u osób z najbliższego otoczenia dziecka w okresie rozwoju mowy,
- niedokształceniu słuchu fonemowego i fonetycznego.

Prawidłowa wymowa głoski /r/ wymaga bardzo dużej sprawności języka. Bardzo często wywołanie głoski, poprzedzają intensywne ćwiczenia języka, a utrwalenie i automatyzacja wywołanej głoski zajmuje bardzo dużo czasu.

Jednym z kluczowych ćwiczeń języka wykonywanych w rotacyzmie jest ćwiczenie, którego celem jest uzyskanie wertykalno – horyzontalnej pozycji języka.

CEL ĆWICZEŃ – WERTYKALNO-HORYZONTALNA POZYCJA JĘZYKA

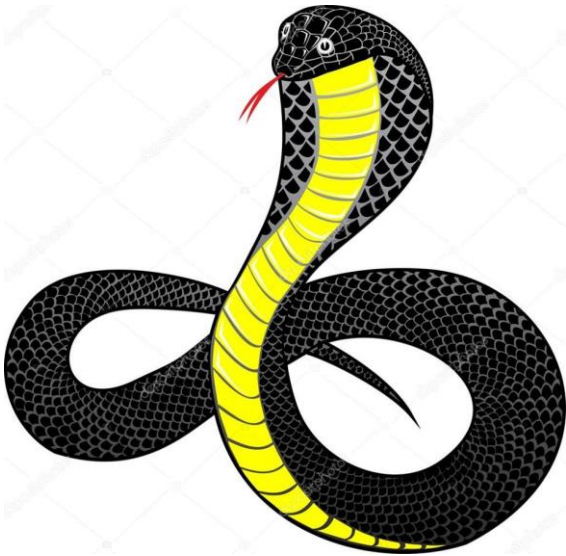
Pozycja **wertykalno-horyzontalna** (w-h) języka to **pionizacja szerokiego języka w jamie ustnej**, podczas której język z jednej strony jest wzniesiony, dotykając czubkiem okolic za szyjkami górnych zębów siecznych (górne działo), przy czym część dorsalna jest przyklejona do podniebienia, a boki języka przylegają do okolic podniebiennych powierzchni górnego łuku zębowego, z drugiej zaś język przyjmuje kształt szeroki. Przednia część języka przyjmuje pozycję horyzontalną, a czubek jest skierowany do podniebiennej części górnych zębów.

Rysunek 1

Źródło: D. Pluta-Wojciechowska 2013, s. 103, 162.

Język przyjmuje kształt tzw. KOBRY

Ćwiczenia:

1. Przyklej język do podniebienia, pamiętaj żeby czubek języka był na dziąsłach za górnymi ząbkami, przytrzymaj język w takiej pozycji i opuść. Powtórz ćwiczenie kilka razy. Rodzic może pomagać drewnianą szpatułką przytrzymując język dziecka przy podniebieniu np. połóż język na szpatułce, dziecko kładzie, a dorosły podnosi język do podniebienia,

przytrzymuje, następnie wyjmuje szpatułkę i prosi dziecko o pozostawienie języka w tej pozycji.

2. Ssanie pudrowego cukierka, przytrzymanie go językiem przy podniebieniu.
3. Kląskanie szerokim językiem, środek języka przykleja się do podniebienia

Szeroko otwarta buzia przy każdym ćwiczeniu!!!

Punktem wyjścia do ćwiczeń dla głoski R jest uzyskanie powyższej pozycji języka.

Opracowanie:

Dagmara Gawenda – Drab, neurologopeda, pedagog

Źródło:

D. Pluta – Wojciechowska, Dyslalia obwodowa. Diagnoza i terapia logopedyczna wybranych form zaburzeń.

A. Sołtys-Chmielowicz, Zaburzenia artykulacji. Teoria i praktyka, Kraków 2008.

Komlogo.pl

Fonem.eu